

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ  
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ  
ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ  
2024**

**ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ**

**ΚΕΙΜΕΝΑ**

Marco Tullio Cicerōne et Gaio Antōnio consulibus, Lucius Sergius Catilīna, nobilissimi generis vir sed **ingenii** pravissimi, contra rem publicam coniurāvit. Eum clari quidam sed improbi viri consecūti erant. Catilīna a Cicerōne **ex urbe** expulsus est. Socii **eius** deprehensi sunt et in carcere strangulāti sunt. Ab Antōnio, altero consule, Catilīna ipse cum exercitu suo, proelio victus, interfectus est.

.....  
qui spem Catilīnae mollibus sententiis aluērunt coniurationemque nascentem **non credendo** confirmavērunt; quorum auctoritātem secūti multi, non solum improbi verum etiam imperīti, si in hunc animadvertissem, crudeliter et regie id **factum esse** dicerent. Nunc intellego, si iste in Manliāna castra pervenerit, quo intendit, neminem tam stultum fore, qui non videat coniurationem esse factam, neminem tam improbum, qui non fateātur.

- A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση των αποσπασμάτων «**Marco Tullio Cicerōne ... in carcere strangulāti sunt**» και «**quorum auctoritātem secūti multi ... qui non fateātur**».

**Μονάδες 20**

**ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**

- B1. Για καθεμιά από τις προτάσεις της **Στήλης Α** να σημειώσετε το γράμμα της **Στήλης Β** που αντιστοιχεί στην ορθή απάντηση.

| Στήλη Α                                                                                                        | Στήλη Β                                                   |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|
| 1. Οι Ρωμαίοι χρησιμοποιούσαν παντού το εθνικό επίθετο «ρωμαίος», ενώ για τη γλώσσα τους διατήρησαν το επίθετο | α. «ελληνορωμαϊκή».<br>β. «λατινική».<br>γ. «ιταλική».    |
| 2. Το 240 π.Χ. οργανώνει παραστάσεις θεάτρου με ελληνικά έργα διασκευασμένα στα λατινικά                       | α. ο Λίβιος Ανδρόνικος.<br>β. ο Ναίβιος.<br>γ. ο Πλάυτος. |

|                                                                                       |                                                             |
|---------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|
| 3. Το λογοτεχνικό είδος που ωριμάζει τελευταίο στη Ρώμη είναι                         | α. η λυρική ποίηση.<br>β. το έπος.<br>γ. η κωμωδία.         |
| 4. Την ιστορική βιογραφία εγκαινιάζει στη Ρώμη                                        | α. ο Προπέρτιος.<br>β. ο Οράτιος.<br>γ. ο Κορνήλιος Νέπρος. |
| 5. Την πρόθεση του Αυγούστου για ενίσχυση της υπαίθρου υπηρετεί το έργο του Βεργιλίου | α. Ωδές.<br>β. Μεταμορφώσεις.<br>γ. Γεωργικά.               |

Μονάδες 10

- B2.** Να εντοπίσετε στα παραπάνω κείμενα μία ετυμολογικά συγγενή λέξη της λατινικής για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

**ρεαλιστής, σοσιαλισμός, στραγγαλίζω, φίρμα, ρήγας**

Μονάδες 10

- Γ1.** Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις / συνεκφορές:

|                            |   |                                                                                           |
|----------------------------|---|-------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>nobilissimi generis</b> | : | την αιτιατική πτώση στον άλλο αριθμό                                                      |
| <b>clari</b>               | : | τους άλλους δύο βαθμούς του επιθέτου στο ίδιο γένος, στον ίδιο αριθμό και στην ίδια πτώση |
| <b>quidam</b>              | : | τη γενική πτώση στο ίδιο γένος, στον άλλο αριθμό                                          |
| <b>viri</b>                | : | την αιτιατική πτώση στον ίδιο αριθμό                                                      |
| <b>urbe</b>                | : | τη γενική πτώση στον άλλο αριθμό                                                          |
| <b>carcere</b>             | : | την κλητική πτώση στον ίδιο αριθμό                                                        |
| <b>spem</b>                | : | την αφαιρετική πτώση στον ίδιο αριθμό                                                     |
| <b>sententiis</b>          | : | την αιτιατική πτώση στον άλλο αριθμό                                                      |
| <b>multi</b>               | : | τους <b>τρεις</b> βαθμούς του <b>επιρρήματος</b>                                          |
| <b>id</b>                  | : | τη γενική πτώση στο θηλυκό γένος, στον άλλο αριθμό                                        |
| <b>coniurationem</b>       | : | την ονομαστική πτώση στον ίδιο αριθμό                                                     |

Μονάδες 15

- Γ2α.** «Nunc intellego ... qui non fateatur»: Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσετε και να γράψετε τα τρία (3) ρήματα που βρίσκονται σε υποτακτική έγκλιση (μονάδες 3). Στη συνέχεια, να γράψετε τα απαρέμφατα ενεστώτα των ρημάτων αυτών στην ίδια φωνή (μονάδες 3).

Μονάδες 6

**Γ2β.** Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

|                        |   |                                                                             |
|------------------------|---|-----------------------------------------------------------------------------|
| <b>coniurāvit</b>      | : | το α' ενικό πρόσωπο της υποτακτικής του ενεστώτα στην ίδια φωνή             |
| <b>consecūti erant</b> | : | το γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα                         |
| <b>expulsus est</b>    | : | το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής του παρατατικού στην άλλη φωνή            |
| <b>deprehensi sunt</b> | : | τη γενική του γερονδίου                                                     |
| <b>aluērunt</b>        | : | το α' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής του υπερσυντελικού στην ίδια φωνή  |
| <b>nascentem</b>       | : | τη μετοχή του μέλλοντα στο ίδιο γένος, στον ίδιο αριθμό και στην ίδια πτώση |
| <b>dicerent</b>        | : | το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα στην ίδια φωνή            |
| <b>intellego</b>       | : | την αφαιρετική στο σουπίνο                                                  |
| <b>fore</b>            | : | το απαρέμφατο του ενεστώτα                                                  |

Μονάδες 9

**Μονάδες 15**

**Δ1α.** Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους παρακάτω όρους:

|                      |            |          |
|----------------------|------------|----------|
| <b>ingenii:</b>      | είναι..... | στο..... |
| <b>ex urbe:</b>      | είναι..... | στο..... |
| <b>eius:</b>         | είναι..... | στο..... |
| <b>non credendo:</b> | είναι..... | στο..... |
| <b>factum esse:</b>  | είναι..... | στο..... |

Μονάδες 10

**Δ1β.** «**qui non fateātur**»: Να αναγνωρίσετε το είδος της πρότασης (μονάδα 1), να δηλώσετε τη συντακτική της λειτουργία (μονάδα 1) και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς της (μονάδες 3).

Μονάδες 5

**Μονάδες 15**

**Δ2α.** «**Ab Antōnio, altero consule, Catilīna ipse [...] proelio victus, interfectus est**»: Να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική.

Μονάδες 7

**Δ2β.** «**Marco Tullio Cicerōne et Gaio Antōnio consulibus**»: Να χαρακτηρίσετε συντακτικά την έκφραση (μονάδα 1) και να τη μετατρέψετε σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση εισαγόμενη με τον ιστορικό / διηγηματικό σύνδεσμο **cum** (μονάδες 7).

Μονάδες 8

**Μονάδες 15**

## ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

### ΘΕΜΑ Α

#### A1.

Όταν ήταν ύπατοι ο Μάρκος Τύλλιος Κικέρωνας και ο Γάιος Αντώνιος, ο Λεύκιος Σέργιος Κατιλίνας, άνδρας αριστοκρατικότατης καταγωγής αλλά πολύ διεστραμμένου χαρακτήρα, συνωμότησε ενάντια στην πολιτεία. Τον είχαν ακολουθήσει κάποιοι επιφανείς αλλά φαύλοι άνδρες. Ο Κατιλίνας διώχθηκε από τον Κικέρωνα από την πόλη. Οι σύντροφοι του συνελήφθησαν και στραγγαλίστηκαν στη φυλακή.

.....

Ενεργώντας κάτω την επιρροή αυτών πολλοί, όχι μόνο φαύλοι (ή: αχρείοι) αλλά και άπειροι, αν τον είχα τιμωρήσει, θα έλεγαν ότι αυτό έγινε σκληρά και τυραννικά. Τώρα όμως καταλαβαίνα ότι, αν αυτός φτάσει στο στρατόπεδο του Μάνλιου, όπου κατευθύνεται, κανείς δεν θα είναι τόσο ανόητος, που να μην βλέπει ότι έγινε συνωμοσία, κανείς τόσο αχρείος, που να μην το ομολογήσει.

### ΘΕΜΑ Β

#### B1. 1β

2α

3β

4γ

5γ

#### B2. ρεαλιστής: **rem**

σοσιαλισμός: **consecūti erant** (ή **Socii**)

στραγγαλίζω: **strangulati sunt**

φίρμα: **confirmaverunt**

ρήγας: **regie**

## ΘΕΜΑ Γ

### Γ1. **nobilissima genera**

Συγκριτικός: **clariores**, Υπερθετικός: **clarissimi**

**cuiusdam**

**viros**

**urbium**

**carcer**

**spe**

**sententiam**

Θετικός: **multum**, Συγκριτικός: **plus**, Υπερθετικός: **plurimum**

**earum**

**coniuratio**

### Γ2.α. pervenerit: **pervenire**

videat: **videre**

fateatur: **fateri**

### Γ2.β. **coniurem**

**consequuntur**

**expellebas**

**deprehendendi**

**aluissimus**

**nascituram**

**dic**

**intellectu**

**esse**

## ΘΕΜΑ Δ

**Δ1.α. ingenii:** είναι γενική της ιδιότητας στο «vir».

**ex urbe:** είναι εμπρόθετος (επιρρηματικός) προσδιορισμός απομάκρυνσης στο «expulsus est».

**eius:** είναι γενική κτητική στο «Socii».

**non credendo:** είναι αφαιρετική γερουνδίου που δηλώνει τρόπο/(που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου) στο «confirmaverunt».

**factum esse:** είναι ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρήμα «dicerent».

**Δ1.β. qui non fateatur:** Δευτερεύουσα επιρρηματική αναφορική συμπερασματική πρόταση. Συντακτικά λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος στο εννοούμενο απαρέμφατο «fore». Εκφέρεται με υποτακτική, γιατί στη Λατινική το αποτέλεσμα θεωρείται υποκειμενική κατάσταση. Συγκεκριμένα, με υποτακτική ενεστώτα (non fateatur), γιατί εξαρτάται από αρκτικό χρόνο (από το εννοούμενο απαρέμφατο «fore», που λειτουργεί ως αρκτικός χρόνος, γιατί εξαρτάται από το «Intellego»). Έχουμε ιδιομορφία ως προς την ακολουθία των χρόνων, γιατί το συμπέρασμα είναι ιδωμένο τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή (συγχρονισμός κύριας και δευτερεύουσας πρότασης) και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του.

**Δ2.α. Antonius, alter consul, Catilinam ipsum, proelio victum interfecit.**

**Δ2.β. Marco Tullio Cicerōne et Gaio Antōnio consulibus:** Ιδιόμορφη αφαιρετική απόλυτη που δηλώνει χρόνο και λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα «coniuravit».

[Βάσει της εκφώνησης δε ζητείται σχολιασμός στην εσωτερική δομή της φράσης]

Μετατροπή σε χρονική πρόταση: **Cum Marcus Tullius Cicero et Gaius Antonius consules essent.**